

Speech Eerlijke economie

Regiomanifestatie Drachten, 27 januari

Goede avond, CDA vrienden,

Wat is het mooi om hier vanavond te zijn.

Vanavond begint hier de CDA campagne naar 15 maart.

In het mooie Noorden, in mijn eigen *Heitelan*.

Mijn echte roots liggen wat meer naar het westen.

In De Zuidwesthoek, Workum en Sneek.

Drachten was het verre Oosten. Daarachter was alleen nog de grens, met Groningen.

En, als zwemmer bij de Sneker zwemclub Neptunia: Drachten had een overdekt 50 m zwembad.

Dat had Sneek niet.

Aan de andere kant, Drachten was dan wel groter, maar geen stad.

Zo kon mijn vader als burgemeester altijd volhouden: Sneek is de tweede stad van Friesland.

Na de laatste verkiezingen voor provinciale staten kleurt het noorden weer groen.

CDA groen wel te verstaan.

Want wie de uitslagen van die verkiezingen voor Friesland, Groningen en Drenthe bij elkaar neemt ziet dat het CDA - met afstand - de grootste partij is geworden in het Noorden.

Dat is ook onze ambitie voor 15 maart.

Hier in het Noorden en in de rest van Nederland!

Daarom ben ik ook zo blij met onze noordelijke kandidaten op de lijst.

U heeft ze net gezien:

Agnes Mulder,

Harry van der Molen,

Anne Kuik

Esther Hanemaaijer,

Bart van Dekken en

Marc Jager

Zo lang ik me kan herinneren, waren de drie Noordelijke provincies niet zo goed vertegenwoordigd in de top van de lijst.

We doen dat niet voor niets.

Bij onze partij zijn Kamerleden
in de eerste plaats volksvertegenwoordigers.
Sterk geworteld in de eigen regio en de eigen provincie.
Zodat uw zorgen en uw problemen
ook in Den Haag worden gehoord.

Problemen in de economie

CDA vrienden,

Op het congres sprak ik over de morele crisis
waarin ons land verkeert.

Die morele crisis uit zich in een grote onzekerheid en be-
zorgdheid
onder heel veel mensen.

Uit de vele reacties op mijn speech
blijkt dat dit beeld van een morele crisis wordt herkend.
Zelfs de VVD voelde zich genoodzaakt
om met een grote advertentie te reageren.

Mensen herkennen de morele crisis;
op straat, in de zorg, in de klas, in de politiek,
maar ook in de economie
waar ik het vanavond met u over wil hebben.

Want de economie van vandaag
is voor veel mensen niet meer eerlijk.

In plaats van te werken om prettig te kunnen leven
- om jezelf of je gezin fatsoenlijk te kunnen onderhouden -
is werk voor veel mensen een kwestie van 'overleven' geworden.

Overleven, in tijdelijke flexbaantjes,
omdat een vaste baan steeds meer een uitzondering wordt;
zeker voor jonge starters, voor middeninkomens
en voor oudere werknemers, die anders helemaal geen werk
meer vinden.

Maar ook in de onzekerheid over de volgende reorganisatie,
omdat bedrijven, banken en andere ondernemingen
voortdurend in beweging zijn
om zich staande te houden in snel veranderende markten.

Of de zorgen over de waarde van ons pensioen,
voor de gepensioneerden van nu en van later.

Mensen voelen zich steeds minder beschermd,
Ze voelen zich overgelaten aan de grillen van de markt,
aan de drang naar snelle winst en steeds hogere rendementen
en aan de voortdurende druk van de 24-uurs economie.

Het is altijd meer-meer-meer.

Die onzekerheid is sterk toegenomen
door de crisis die ons al bijna tien jaar in de greep houdt.
Banken bleken om te kunnen vallen,
banen verdwenen als sneeuw voor de zon en
landen moesten met onwaarschijnlijke bedragen overeind worden gehouden.

Dat heeft het vertrouwen van veel mensen diep geraakt.
Het knaagt als je niet meer zeker kunt zijn
of je volgende week nog een baan hebt,
of je huis zijn waarde behoudt
of je pensioen – waar je jaren voor hebt gewerkt –
volgend jaar wel of niet wordt gekort.

Horizontale verzuiling

Dit is voor mij de sociale kwestie van deze tijd:
Er is een nieuwe verzuiling ontstaan,
Anders dan vroeger.
onze samenleving is de afgelopen jaren
sterk horizontaal verzuild.

Er zijn kloven ontstaan
tussen hoger en lager opgeleiden,
tussen voorlopers en achterblijvers,

tussen hen die de globalisering als een uitdaging zien en zij die vooral de nadelen ondervinden.

Deze groepen leven steeds meer in gescheiden werelden. Ze komen elkaar na de lagere school niet meer tegen, niet meer in hun werk, en niet privé, niet meer op het sportveld en niet in de wijken waar ze wonen.

De oude zuilen in Nederland waren verticaal.

Je had socialisten, liberalen, katholieken en protestanten, die op veel terreinen strikt gescheiden van elkaar leefden. Maar binnen die zuilen kwamen alle rangen en standen elkaar tegen en mochten de lagere en middengroepen vertrouwen op de saamhorigheid, de zorg en de bescherming van de bovenlaag.

Gewone mensen konden met hun zorgen altijd terecht bij de pastoor of de dominee, bij de eigen vakbond of allerlei organisaties in het maatschappelijk middenveld.

Elke zuil had zijn eigen vertegenwoordigers in het plaatselijk of landelijk bestuur.

De voormannen waren iconen, waar mensen vertrouwen in hadden, omdat ze wisten dat die ook voor hun op zouden komen.

Dat vertrouwen is verdwenen in de nieuwe horizontale verzuiling.

Het zijn geen zuilen met onderlinge saamhorigheid

Het is ieder voor zich.

En daar loert het gevaar,

op een verder afbrokkelen van onze samenleving,

omdat het gaat om de verdeling van kansen en mogelijkheden.

De nieuwe verzuiling verdeelt de winnaars en de verliezers,

van de globalisering,

de open markteconomie

en de flexibilisering van de arbeidsmarkt.

Het maakt nogal wat uit of je bij open grenzen

als eerste denkt aan een ontspannen stedentrip naar Parijs of

Milaan

of toch aan het risico

dat goedkope arbeidsmigranten naar hier komen

om jouw werk te doen.

Betekent *job hoppen* voor jou

dat je elke 3 jaar een nieuwe uitdaging zoekt

met een hoger salaris en een dikkere leaseauto,

of betekent *job hoppen* voor jou

dat je na 2 jaar keihard werken,
weer dat vaste contract niet hebt gekregen
en je weer op zoek moet naar een volgende baan.

Economisch onderzoek laat zien
dat de welvaart in de afgelopen 25 jaar wereldwijd is
toegenomen
als gevolg van de globalisering.

Dat geldt voor de allerrijksten op aarde,
maar gelukkig ook voor de allerarmsten.

De groep die het minst heeft geprofiteerd,
is de lagere middenklasse in de westerse wereld.
Zij gingen er in inkomen het minst of soms helemaal niets op
vooruit.

omdat zij klem zitten
tussen de veelverdieners in het eigen land
en de goedkopere werknemers in opkomende landen.
En die beknelling is nog niet ten einde.

Dat is de sociale kwestie van deze tijd.
Dat is de opdracht voor deze verkiezingen
en voor de komende jaren,
in de economie én de samenleving:
Hoe herstellen we het vertrouwen van de middenklasse?

Hoe zorgen we dat ook zij weer delen in de vooruitgang?

Dat begint met deze zorgen en boosheid serieus te nemen
En vervolgens oplossingen te bieden
die recht doen aan deze onzekerheid,
Door de balans te herstellen
tussen het eigen belang en het gezamenlijk belang.

In het christendemocratisch denken over de economie
staat dat besef van wederzijdse verantwoordelijkheden cen-
traal.

In de polder geldt niet het recht van de sterkste,
maar schuilt de kracht in de gezamenlijke inspanning,
in de zorgvuldige afweging van belangen
tussen korte en lange termijn,
in de samenspraak van werkgevers en werknemers.

Als we echt iets willen doen
om de verwijdering, boosheid en onverschilligheid te bestrijden,
dan moeten we de arbeidsmarkt en de economie
weer vanuit een moreel perspectief bezien,
dan zijn rechtvaardigheid en solidariteit belangrijker
dan CPB cijfertjes en eigenbelang.

Kabinetsbeleid

In mijn congresspeech verweet ik premier Rutte

blind te zijn voor deze morele crisis.

Terwijl in veel landen aan de noodrem wordt getrokken, doet hij alsof er niets aan de hand is.

Maar de realiteit is dat het huidige kabinet van VVD en PvdA juist op dit punt fundamentele vraagstukken voor zich uitgeschoven heeft.

Deels uit gebrek aan politieke moed, maar vooral omdat de PvdA en de VVD elkaar gegijzeld hielden in onderling wantrouwen en ideologische verdeeldheid.

Dat geldt in de eerste plaats voor de arbeidsmarkt, waar de flexibilisering volstrekt is doorgeslagen en tegelijk de flexwet van minister Asscher op een drama is uitgelopen.

Het geldt voor de aanpak van de werkloosheid. Want zolang er nog altijd 200.000 werklozen meer zijn dan aan het begin van de crisis, mogen we niet stellen dat de crisis voorbij is.

Het geldt voor ons pensioenstelsel, waar ouderen hun pensioen zien verschromelen en jongeren juist bezorgd zijn over hun pensioen voor later.

En het geldt voor de hervorming van ons belastingstelsel, waar Rutte voor de verkiezingen lagere lasten beloofde maar na de verkiezingen vooral de lasten verhoogde en de echte hervorming doorschoof naar een volgend kabinet.

Antwoord is een Eerlijke economie

Dit is de erfenis van dit kabinet.

En dus is het tijd voor verandering!

Ons verhaal laat zien dat verandering mogelijk is, dat een eerlijker arbeidsmarkt haalbaar is, dat een eerlijke economie meer bescherming kan bieden.

Die eerlijke economie begint bij eerlijke kansen om die horizontale verzuiling te doorbreken:

Door te zorgen dat alle jongeren

- van arme en rijke ouders –

weer de kans krijgen om door te leren.

Wij schrappen het leenstelsel

en brengen de basisbeurs terug.

Door op de arbeidsmarkt

de oneerlijke concurrentie terug te dringen.

Tussen vast en flex;
door één basisverzekering tegen arbeidsongeschiktheid in te
voeren
voor álle werkenden.
Maar ook de oneerlijke concurrentie door arbeidsmigratie.

En door op te komen voor de kansen
voor kleine ondernemers en familiebedrijven,
als motor van de economie
en bron van innovatie en banen.

Die eerlijke economie biedt ruimte én bescherming,
aan ondernemers en werknemers.

Bescherming van solide, Nederlandse bedrijven en werkgele-
genheid
tegen ongewenste buitenlandse overnames.
Want als we niet oppassen, zijn we straks een land
van enkel hoofdkantoren en brievenbussen,
waar elke eigen maakindustrie is verdwenen.
Daarom wil het CDA een preventieve toets op buitenlandse
overnames.

Bescherming van boeren en MKB'ers
tegen de machtsconcentratie van ketens en groothandel,

zoals Jaco Geurts in zijn nota 'eerlijke boterham' heeft bepleit.

Bescherming van de Groningers,

die te lijden hebben gehad onder de aardbevingen.

Wij kiezen voor de veiligheid van de mensen die hier wonen

en wij kiezen voor een royaler aandeel in de opbrengst

en gerichte investeringen in het behoud van de leefbaarheid

en de toekomst van de provincie.

Ik ben trots op de inzet die Agnes Mulder

vanaf het eerste begin

op dit dossier heeft laten zien.

Een eerlijke economie biedt een eerlijk inkomen,

een eerlijke verdeling van de lasten

en een duurzame toekomst;

voor het land dat we door willen geven.

Ik markeer dat tot slot

met een stevige waarschuwing aan de VVD.

Het liberale verkiezingsprogramma stelt voor om CAO's

in ons land niet langer algemeen verbindend te verklaren.

In liberale termen heet dit 'meer maatwerk' op de arbeidsmarkt.

Wat het werkelijk betekent, laat zich raden:

minder zekerheden en meer concurrentie

aan de onderkant van de arbeidsmarkt.

Het recht van de sterkste.

Dit zet de deur wagenwijd open
voor meer concurrentie van Europese werknemers
op basis van het minimumloon in plaats van de huidige CAO
lonen.

Dit is de blinde vlek van de VVD voor wat eerlijk is.
Dit is het moment om te zeggen: tot hier en niet verder!
Het CDA doet daar niet aan mee.

Daarom wil het CDA
- in Den Haag en Brussel -
de Europese regels voor detachering aanscherpen
en daarmee de Nederlandse CAO ook voor gedetacheerden
laten gelden.

Gelijk loon voor gelijk werk.

Ik wil dat onze partij,
dat mijn CDA,
voor deze mensen met hun zorgen opkomt.

Wij zijn de partij voor de middenklasse,
voor de ruggengraat van onze economie en onze samenleving.
Zoals Abraham Kuyper opkwam voor de kleine Luyden,

en katholieke voormannen als Schaepman en Nolens opkwamen voor de katholieke arbeider.

Als echte volkspartij moeten wij deze nieuwe verzuiling keren; het individualisme vervangen voor saamhorigheid; het recht van de sterkste vervangen door omzien naar elkaar; en cynisme door vertrouwen.

Het CDA verhaal van een Eerlijke economie laat zien dat het anders kan,

als we de juiste keuzes maken voor een beter Nederland, voor het land dat we door willen geven!

Ik dank u wel